

Медведь О.М.,
методист науково-методичного центру
дошкільної та початкової освіти
Комунального закладу «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ У ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З РУМУНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

У 2026/2027 навчальному році освітній процес у 1-4-х класах спрямований на реалізацію Державного стандарту початкової освіти з урахуванням досягнень упровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема й подолання освітніх втрат.

Початкова освіта формує загальнонавчальні навички та вміння, рівень освоєння яких значною мірою визначає успішність всього подальшого навчання. Отримуючи початкову освіту, діти набувають перші знання про навколишній світ, навички спілкування та вирішення прикладних завдань. На цьому етапі формується і починає розвиватися особистість дитини, що підкреслює важливість початкової освіти для суспільства та держави. Саме тому важливо, щоб освітній процес був сучасним, ефективним і безпечним для здобувачів освіти.

Освітній процес у закладах загальної середньої освіти здійснюватиметься відповідно до законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» [1; 2].

Відповідно до п. 1 статті 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники, які здійснюють освітню діяльність у початковій школі, реалізують право на академічну свободу. Це передбачає свободу викладання, захист від втручання в педагогічну діяльність, вільний вибір освітніх методик, технологій,

форм, методів і засобів навчання, насамперед компетентнісного навчання, відповідно до освітньої програми закладу. Саме вчителі початкової ланки мають право на педагогічну ініціативу [1]. В освітньому процесі заклади загальної середньої освіти можуть використовувати лише навчальну літературу, що має грифи Міністерства освіти і науки України: «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», «Схвалено для використання в освітньому процесі» [3].

У 2026/2027 навчальному році планування освітнього процесу в 1-4 класах проводиться відповідно до Типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22 [6-9]. Саме на основі цих Типових програм розробляються освітні програми закладів освіти, які щорічно до початку навчального року затверджує педагогічна рада закладу. Головне – щоб ця освітня програма відображала унікальність відповідного закладу освіти. Разом із Типовою програмою вибирається і навчальний план початкової школи, який подається в обох Типових освітніх програмах:

- Типова освітня програма для 1-2 класів (під керівництвом О.Я. Савченко або під керівництвом Р.Б. Шияна);

- Типова освітня програма для 3-4 класів (під керівництвом О.Я. Савченко або під керівництвом Р.Б. Шияна).

Організація освітнього процесу залежить від безпечного освітнього простору в кожному закладі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб [5].

Звертаємо увагу, що з метою організації освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів класу доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року, але за потреби змінювати терміни опрацювання програмових тем відповідно до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу. Структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти в межах

часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, особливостей регіону тощо [4].

Доцільно в перші тижні нового навчального року провести діагностику рівня засвоєння матеріалу учнями 2-4 класів. Це дасть змогу вчителю з'ясувати навчальні досягнення учнів і врахувати їх у подальшому плануванні освітнього процесу.

Орієнтуючись на результати навчання учнів на кінець попереднього циклу, визначені в Державному стандарті початкової освіти та Типових освітніх програмах [2; 5-8], рекомендується проводити вхідне діагностування. Завдання для учнів можна організувати у вигляді коротких самостійних робіт (на 5-10 хв.), або групові завдання, колективне виконання із коментуванням тощо. А в кінці опрацьованого розділу «Повторення» можна вже провести діагностичні роботи (для 2 кл. – до 20 хв., а для 3-4 кл. – до 30 хв.). Результати діагностичних робіт не підлягають оприлюдненню.

Календарно-тематичне й поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі. Під час укладання календарно-тематичного планування вчитель має право самостійно визначати послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховувати послідовність змісту підручника, а також можливості всіх учнів класу. Учитель самостійно визначає кількість годин на вивчення програмових тем. Але в календарно-тематичному плані варто визначити теми, що вивчаються вперше і без яких неможливе засвоєння подальшого матеріалу, ущільнити теми, простіші для засвоєння, і визначити ті, що потребують детальнішого вивчення, а також обрати теми, які можна перенести на самостійне опрацювання учнями. Резервний час, який передбачений Державним стандартом початкової освіти [3], можна використовувати на власний розсуд, зокрема для вдосконалення навчального досвіду учнів, дослідження навколишнього середовища, у якому мешкають діти, дослідницько-пізнавальних екскурсій та проєктів, подолання виявлених у

процесі формувального оцінювання труднощів у навчальній діяльності школярів.

Плани уроків/занять є робочими матеріалами вчителя. Їхню форму, структуру (відповідно до обраної вчителем класифікації типів уроків), спосіб фіксації вчитель обирає на свій власний розсуд. У плані уроку/заняття мають зазначатися тема й мета уроку, послідовність навчальних завдань та форми організації освітнього процесу, навчальні завдання для індивідуальної/групової/фронтальної роботи учнів класу.

Оцінювання результатів здійснюється згідно з відповідними методичними рекомендаціями (наказ МОН від 13.07.2021 №813) та додатком 2 до листа МОН від 19.08.2022 №1/9530-22 [10]. Вони мають рекомендаційний характер. Види, кількість діагностувальних робіт і форми фіксації результатів можуть бути змінені педагогом або методичним об'єднанням і затверджені на педагогічній раді. Згідно з наказом МОН від 30.11.2020 №1480 система оцінювання конкретизується в освітній програмі закладу освіти та в Положенні про внутрішню систему забезпечення якості освіти.

Рекомендується перевіряти кожну письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в навчальних посібниках з друкованою основою, а також діагностувальні роботи, роботи проєктної діяльності, якщо такі використовуються в освітньому процесі [4].

Діагностувальні роботи з *рідної мови навчання (румунської)* можуть містити завдання, що дозволять виявити сформованість таких умінь: 1 клас (у II семестрі) – списати з друкованого тексту (до 20 слів); 2 клас – писати диктант (20-40 слів); 3 клас – писати диктант (50-60 слів, з яких чверть містить опановані у 2 класі орфограми); 4 клас – писати диктант (60-70 слів), записати власне висловлення за поданим початком.

Діагностувальні роботи з *математики* радимо наповнити завданнями, що дозволять виявити сформованість математичної компетентності:

- 1 клас – удосконалення вміння додавати і віднімати іменовані числа, подані в одних одиницях величини; обчислювати значення виразів;

відтворювати послідовність чисел у межах сотні; визначати десятки й одиниці у складі двоцифрового числа; виконувати додавання та віднімання двоцифрових чисел без переходу через десяток; розв'язувати прості задачі, співвідносити реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур;

- 2 клас – завдання охоплюють такі теми: нумерація чисел першої сотні, додавання і віднімання чисел у межах 100, табличне множення і ділення, вимірювання величин, геометричні фігури, робота з даними;

- 3 клас – пропонується виконати різнорівневі завдання, пов'язані із функціональними знаннями, уміннями та навичками відповідних тем. Завдання охоплюють такі теми: нумерація чисел у межах 1000, частини цілого, додавання і віднімання у межах 1000, множення і ділення чисел у межах 1000, вимірювання величин, геометричні фігури, робота з даними;

- 4 клас – завдання охоплюють такі теми: нумерація чисел у межах мільйона, додавання і віднімання багатоцифрових чисел, множення і ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове число, вимірювання величин, геометричні фігури, робота з даними.

Діагностувальні роботи з *української мови* можуть містити завдання, що дозволять виявити сформованість таких умінь: 2 клас – списати з друкованого тексту (до 20 слів), 3 клас – писати диктант (до 40 слів, з яких чверть містить опановані у 2 класі орфограми), 4 клас – записати власне речення (одне) для завершення тексту за його змістом.

Водночас наголошуємо: такі діагностувальні роботи не є обов'язковими, а пропоновані види завдань є орієнтовними й можуть бути іншими, однак дидактично доцільними, за вибором учителя. Звертаємо увагу, що результати діагностування враховуються вчителем під час планування своєї діяльності, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу.

У початковій школі не проводиться семестрове (проміжне) оцінювання навчальних досягнень учнів. Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік [5].

Рекомендуємо визначати підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Акцентуємо, що оцінка – конфіденційна й доступна лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, які їх замінюють). Ідеться насамперед про рівневе оцінювання та стислу вербальну оцінку (коротке оцінювальне судження, яке констатує якість результату). Інформувати батьків можна під час індивідуальних зустрічей, через запис оцінювальних суджень у робочих зошитах, у паперових/електронних щоденниках тощо, через фіксацію результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці [5].

Важливим чинником ефективного освітнього середовища є партнерська взаємодія школи й родини. Варто посилювати просвітницьку роботу з батьками, залучати їх до освітнього процесу, осучаснювати зміст заходів, спрямованих на підтримку родинних цінностей. Відповідаючи на запити батьків щодо оцінювання результатів навчання учнів та учениць, слід пояснити, що оцінювання в початковій школі здійснюється постійно, лише його результат фіксується у формі оцінювального судження. Слово вчителя допомагає учнівству зрозуміти спосіб дії, за потреби коригувати діяльність і досягати успіху. Важливо радити батькам щоденно обговорювати з дитиною її навчальні досягнення, труднощі, зусилля, допомагати їй формувати навички саморефлексії.

Оцінювання у початковій школі – це не відбір, а орієнтир для подальшого розвитку учня/учениці. У час викликів важливо зберігати психологічну стійкість. Психологи радять зосереджуватись на тому, що ми можемо контролювати, підтримувати стосунки, діяти маленькими кроками та дбати про себе.

Список використаних джерел та літератури

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 06.06.2026).

2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 01.08.2020 №764-I. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 06.06.2026).
3. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 06.06.2026).
4. Про затвердження програм для 1-2 та 3-4 класів : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-ta-navchalnih-program-dlya-1-2-ta-3-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti-ta-viznannya-takimi-sho-vtratili-chinnist-deyakih-nakaziv-ministerstva-osv> (дата звернення: 07.06.2026).
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи : наказ Міністерства освіти і науки України від 23.03.2018 №283. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0283729-18#Text> (дата звернення: 06.06.2026).
6. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 1-2 клас. URL: <https://cutt.ly/hegjyr2n> (дата звернення: 06.06.2026).
7. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 1-2 клас. URL: <https://cutt.ly/Legjp8LN> (дата звернення: 06.06.2026).
8. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 3-4 клас. URL: <https://cutt.ly/UegjaR5b> (дата звернення: 06.06.2026).
9. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 3-4 клас. URL: <https://cutt.ly/oegjsqV9> (дата звернення: 06.06.2026).
10. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 №813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text> (дата звернення: 08.06.2026).